

בס"ד / גליון מיוחד / ערבי פסחים תש"פ

◆ הליכות והארות למתפללים בביתם ביחידות ◆

ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הציבור (שו"ע סימן צ ס"ט). והפליגו חז"ל בגודל מעלת תפילה בציבור, ושבאופן זה התפילה נשמעת ביותר. והצריכו לטרוח עבור כך שצריך ללכת כשיעור ד' מילין (72 דקות) כדי להתפלל במנין. אמנם עתה, שיש חשש סכנה בהתכנסות אנשים יחד, והרחיבו ביותר עד כדי מניעה לצאת איש מביתו, פשוט וברור שפטורים מתפילה בציבור ומקריאת התורה, ומקדיש קדושה וברכו. ואין מקום להקל ולהתחכם בזה משום מצות 'ונשמרתם מאד לנפשותיכם'.

בתפילה ביחידות בבית יש להעיר ולהאיר כמה פרטי הלכות שאינם שכיחות או משתנות לפי המקום והזמן, וכדלהלן:

◆ קביעת מקום לתפילה ◆

- א. צריך שיקבע מקום לתפילה גם בביתו, כך לא יפריעוהו בני הבית בתפילתו.
- ב. יזהר שלא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הקיר, והיינו דבר שגבוה לפחות עשרה טפחים ורחב ארבעה. ואם הוא דבר קבוע כגון ארון וכדומה – אינו חוצץ. וכן דבר שמשמש לצורך התפילה כגון שולחן או סטנדר – אינו חוצץ.
- ג. לא יתפלל כנגד תמונות וציורים התלויים על הקיר, שעלולים להפריע לכוונה בתפילתו. אלא אם כן הם גבוהים למעלה מקומת אדם.
- ד. אין להתפלל כנגד מראה שמשקפת בה תמונתו, גם אם עוצם את עיניו, שנראה שמשתחוה לבבואותו.
- ה. כמו כן, יש להיזהר שלא להתפלל כנגד חלון בשעת חושך אם בבואתו משתקפת ממנו. או דלת זכוכית שבארון הספרים.
- ו. יש להיזהר שלא יתפלל במקום שיש בו ריח רע, או כביסה שיש בה ריח רע, או תינוק עם טיטול המריח שצריך להרחיק ממנו ד' אמות.
- ז. אם מפריעו תינוק באמצע תפילת שמונה עשרה – מותר להשתיקו אך לא יפסיק בדיבור. ואם לא די בזה – טוב שימהר בתפילתו ולא יזוז ממקומו, וכל שכן שלא יפסיק בדיבור. ואם אינו יכול לכוון כשמזדרז – ילך למקום אחר ויתפלל ולא יקצר.

◆ זמן התפילה ◆

- ז. אם ידוע לו שמתקיים מנין בזמן מסוים, טוב שיקבע תפילתו באותה שעה, שיש בו מעלת 'המתפלל בשעה שהציבור מתפללים'.
- ח. אם יכול לשמוע התפילה, אפילו בטלפון וכדומה, יש בזה עדיפות.
- ט. יש מעלה מסוימת בתפילה כותיקין בימים אלו, שכן תפילה כותיקין עדיפה על תפילה במנין. אבל אם משום כך יחסר לו אפילו משהו בהכנות לתפילה או ביישוב הדעת בתפילתו, לא יתפלל כותיקין.

◆ סדר התפילה ◆

- י. אם באותו הבית ישנם כמה מתפללים, יש בזה משום 'ברוב עם' שיתפללו באותו מקום ובאותו הזמן. כמו כן, חשוב מאד להתפלל יחד עם הילדים ולשתף אותם יחד בתפילה [לדוגמא: אחד מהילדים יהיה חזן בשחרית והשני בתפילת מנחה, וכן לנגן 'מזמור לתודה' בנעימה כפי שנפסק בשו"ע, ומלבד זאת יש בזה גם מצות חינוך ושתוף הילדים שחשוב בתקופה זו יותר מתמיד].
- יא. מותר לענות 'אמן' ו'קדושה' כששומע בטלפון, אך אין חיוב בכך.
- יב. קדושה ש'ביצור אור' אפשר לומר ביחידות [לדעת המשנה ברורה נכון להדר לומר בטעמים]. וכל שכן שיכול לומר קדושת 'ובא לציון' ביחידות.

- יג. כשמתפללים ביחידות, חסרים שלשה תיבות למספר רמ"ח בקריאת שמע, לדעת הרמ"א יש לומר לומר לפני קר"ש 'קל מלך נאמן' להשלים רמ"ח תיבות, ולדעת המקובלים יש לומר 'ה' אלקיכם אמת' ב' פעמים.
- יד. טוב לומר הנוסח המודפס בסידורים לאמרו במקום אמירת 'קדיש' ו'ברכו', והיא ברייתא במסכת היכלות.
- טו. 'אבינו מלכנו' מותר לומר ביחידות בלא מנין.
- טז. בשני וחמישי אם אין מנין יש ענין לומר את הקריאה מתוך החומש.
- יז. בתפילת שבת אין אומרים ברכת מעין שבע, שלא נתקנה אלא בציבור (בבית הכנסת). ומכל מקום יאמר 'ויכולו'. וטוב שיאמר גם נוסח 'מגן אבות' וכו'.
- יח. מכיון שמתפללים ביחידות, ואין זמן תפילה קבוע, צריך יותר זהירות במה שאסרו חז"ל לעשות שמא ישכח להתפלל. ואפילו לקבוע לימוד בעיון (בלי 'שומר') כשיש חשש שמא ימשך ויעבור זמן תפילה.
- וכן אם מתחילים סעודה בשעות הצהריים צריך 'שומר' שלא לשכוח להתפלל תפילת מנחה. וכן לענין תפילת ערבית, יש להתפלל מיד בצאת הכוכבים שמא ישכח להתפלל אחר כך, ואם מוכרח לאכול צריך להעמיד 'שומר' שלא ישכח להתפלל. וכן לא ילך לקנות צרכיו לפני תפילת שחרית. ואפילו קודם תפילת מנחה וערבית לא ילך לקנות צרכיו אלא אם מעמיד לו 'שומר', כיון שאין תפילתו קבועה במנין.
- יט. 'שומר'. בימים אלו ניתן לסמוך לכתחילה על צלצול שעון מעורר בפלאפון להזכירו להתפלל כשיגיע הזמן.
- כ. אין צריך 'התרת נדרים' על תפילה שלא במנין, משום שאין אנו רוצים לבטלם אלא מחמת סיבה, ודעתנו לחזור לתפילה בציבור כשבקרוב תבוטל הסיבה.
- כא. בימים אלו חשוב במיוחד להקפיד על השלמת 'מאה ברכות' ותשעים אמונים, מפני שאין מתפללים בציבור. ובפרט בשבת. וכידוע שדבר זה תיקן דוד המלך ע"ה בזמן המגיפה כדי לבטל כל גזירות רעות מלפנינו. [רצוי שכל אחד יבדוק וימנה ברכותיו שבכל יום, ובפרט בשבת].

♦ תפילה בציבור ♦

- כב. אף שנתבאר לעיל שפטורים אנו לגמרי בזמן זה מתפילה בציבור – מכל מקום אם רוצים עשרה אנשים להצטרף ולהתפלל יחד על ידי שרואים אלו את אלו מהמרפסות והחלונות, נחלקו הפוסקים אם מועיל כהאי גוונא להצטרף למנין (בסימן נ"ה), ואפשר לסמוך על זה בשעת הדחק כזמננו שאין אפשרות להתאסף כמנין, ואפשר לומר קדיש וקדושה וברכו. ומפני שנחלקו הפוסקים אם מועיל צירוף כזה למנין, אם רוצים יכולים לעשות כן, אבל אין חיוב לעשות כן בזמן זה שאין חיוב להתפלל בציבור.
- כג. חשוב ששליח הציבור יראה את כל עשרה המתפללים.
- כד. כשמצטרפים באופן זה שרואים אלו את אלו, נחשב זה כצירוף גם לענין 'קריאת התורה', באופן שישנם במקום אחד שלשה אנשים שהם יהיו שלושת העולים לקריאת התורה, וצירוף העשרה יהיה על ידי 'רואים אלו את אלו'.
- כה. אם בין המצטרפים ישנו רחוב המפסיק, נחלקו הפוסקים אם מצטרפים למנין.
- כו. ומכל מקום צריך להקפיד שלא יהיה דבר מטונף (אשפה, צינור ביוב וכדומה) ביניהם, שמהווה הפסק ומבטל את הצירוף. ובכלל, מי שהתפילה במרפסת מבלבלת אותו ומפריעה כוונתו – עדיף שיתפלל בביתו.
- כז. קידוש לבנה. אין צריך לאמרו בעשרה, אלא משום 'ברוב עם'. ולכן אפשר לצרף כמה אנשים ממרפסות וחצרות וחלונות יחד. ועדיף שיאמרו בשלשה יחד.
- כח. ההולך לדרכו ושומע דבר שבקדושה, מותר לענות, ויש אומרים שנחשב בזה כמתפלל עם הציבור. אמנם אם יש דבר טינוף בינו לבין הציבור, או שיש שם גוי, נחלקו הפוסקים בזה, והכרעת המשנ"ב לענות איש"ר וקדושה, אבל ברכו לא יענה.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים לרחם עלינו ועל פליטתינו ולמנוע משחית ומגפה מעלינו ומעל כל עמו בית ישראל, ונזכה לקיים המצוות כהלכתן, ונזכה בקרוב לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן.